Autorski Tygodnik Matematyczny
JAROSŁAWA WRÓBLEWSKIEGO

TRAPEZ

Nr 30 (30/2015)

Piątek, 23 października 2015 r.

Łamigłówki i zadania na weekend

W łamigłówkach **269**, **270**, **271** i **272** oprócz tworzenia liczb z podanych cyfr wolno użyć w dowolnej ilości pięciu działań (dodawanie, odejmowanie, mnożenie, dzielenie, potęgowanie), silni, pierwiastka kwadratowego oraz nawiasów dla oznaczenia kolejności działań.

269. Zapisz liczbę 250 używając cyfr 4, 4 i 5.

270. Zapisz liczbę 17 używając cyfr 1, 3 i 5 (każdej tylko raz).

271. Zapisz liczbę 145 używając cyfr 1, 3 i 5 (każdej tylko raz).

Facebookowy konkurs Trapezu – Zadanie Tygodnia

272. Zapisz jak najmniejszą liczbę całkowitą większą od 2100 używając cyfr 4, 5 i 7 (każdej tylko raz). Przez *jak najmniejszą* rozumiemy *najmniejszą spośród liczb zapisanych przez uczestników konkursu.* Tym razem osoby biorące udział w konkursie mogą odpowiadać wielokrotnie.

Nierówność między średnią arytmetyczną i geometryczną

273. Wyznacz największą taką liczbę rzeczywistą dodatnią D, że dla dowolnych liczb rzeczywistych dodatnich a, b, c, d zachodzi nierówność

$$D\cdot(abc+bcd)\leqslant a^3+b^3+c^3+d^3\,.$$

274. Podaj takie liczby całkowite dodatnie x, y nie większe od 100, że liczba $\dfrac{xy}{x^2+2y^2}$ jest możliwie największa.

275. Udowodnij, że dla dowolnej liczby całkowitej dodatniej n zachodzi nierówność

$$n^n\cdot(2n+1)<(n+1)^{n+1}\,.$$

276. Udowodnij, że $\sqrt[13]{18}<1,25$.

Rozwiązania zadań 261–268

261. $128=(8+8)\cdot 8$ **262.** $192=\left(\sqrt{8+8}\right)!\cdot 8$ **263.** $256=\sqrt{\sqrt{(8+8)^8}}$

264. $512=8\cdot 8\cdot 8=\dfrac{\sqrt{8^8}}{8}=\sqrt{\sqrt{8^8}}\cdot 8$

265. Przykładem trójki liczb spełniającej warunki zadania są liczby 3, 6 i 12. Ich średnia geometryczna jest równa 6, a średnia arytmetyczna 7. Ogólniej, dla dowolnej liczby naturalnej n liczby $3n^2$, $3n(n+1)$ i $3(n+1)^2$ mają średnią geometryczną równą $3n(n+1)=3n^2+3n$ i średnią arytmetyczną $3n^2+3n+1$. Podany na początku rozwiązania przykład liczbowy otrzymujemy dla $n=1$.

Powyższa nieskończona rodzina trójek liczb nie wyczerpuje jednak wszystkich możliwych przykładów. Innymi trójkami liczb spełniającymi warunki zadania są na przykład: (16, 27, 32), (100, 128, 135), (242, 256, 297), (324, 375, 384) i (784, 864, 875).

266. Z nierówności między średnią geometryczną i arytmetyczną zastosowaną do liczb a^2 i $\frac{b^2}{2}$ otrzymujemy

$$\frac{ab}{\sqrt{2}}\leqslant\frac{a^2+\frac{b^2}{2}}{2}\,,\qquad\text{czyli}\qquad\sqrt{2}\cdot ab\leqslant a^2+\frac{b^2}{2}\,.\tag{1}$$

Analogicznie uzyskujemy nierówność

$$\sqrt{2}\cdot bc \leqslant \frac{b^2}{2}+c^2\,. \tag{2}$$

Dodając stronami nierówności (1) i (2) otrzymujemy podaną w treści zadania nierówność ze stałą $D=\sqrt{2}$.

Ponieważ w obu nierównościach (1) i (2) zachodzi równość przy $a^2=\frac{b^2}{2}=c^2$, stałej D nie można zwiększyć. Istotnie, dla $a=c=1$ oraz $b=\sqrt{2}$ nierówność dana w treści zadania przyjmuje postać

$$D\cdot 2\sqrt{2}\leqslant 4\,, \qquad \text{czyli} \qquad D\leqslant\sqrt{2}\,.$$

267. Przekształcamy daną w zadaniu nierówność:

$$\sqrt[8]{6}>\frac{5}{4}, \qquad 6>\left(\frac{5}{4}\right)^8, \qquad 6>\frac{5^8}{4^8}, \qquad 2\cdot3\cdot2^{16}>5^8, \qquad 2^{17}\cdot3>5^8\,.$$

Dla dowodu ostatniej nierówności rozważmy 5 liczb, z których 2 są równe 45, a 3 są równe 50. Na mocy nierówności między średnią geometryczną i arytmetyczną tych liczb otrzymujemy kolejno:

$$\sqrt[5]{45^2\cdot50^3}<48, \qquad 45^2\cdot50^3<48^5, \qquad 3^4\cdot5^2\cdot2^3\cdot5^6<2^{20}\cdot3^5, \qquad 5^8<2^{17}\cdot3\,.$$

Uwaga: Bezpośrednie obliczenia pokazują, że $5^8=390\,625$ oraz $2^{17}\cdot3=393\,216$. Dzięki odpowiedniemu wykorzystaniu nierówności między średnimi, udało nam się porównać te liczby bez wykonywania bezpośrednich obliczeń na liczbach większych od 50.

268. Z nierówności $16=f(16)\leqslant f(27)\leqslant f(32)=20$ otrzymujemy $f(3)=6$. To prowadzi do wartości przedstawionych w Tabeli 1.

Kontynuujemy wypełnianie tabelki liczbami spełniającymi warunki **1**° i **2**°, aż dojdziemy do stanu przedstawionego w Tabeli 2.

Tabela 1

n	$f(n)$	n	$f(n)$	n	$f(n)$
2	4	**17**		**32**	20
3	6	**18**	16	**33**	
4	8	**19**		**34**	
5		**20**		**35**	
6	10	**21**		**36**	20
7		**22**		**37**	
8	12	**23**		**38**	
9	12	**24**	18	**39**	
10		**25**		**40**	
11		**26**		**41**	
12	14	**27**	18	**42**	
13		**28**		**43**	
14		**29**		**44**	
15		**30**			
16	16	**31**			

Tabela 2

n	$f(n)$	n	$f(n)$	n	$f(n)$
2	4	**17**	16	**32**	20
3	6	**18**	16	**33**	20
4	8	**19**	16	**34**	20
5	9	**20**	17	**35**	20
6	10	**21**	17	**36**	20
7	11	**22**	18	**37**	20
8	12	**23**	18	**38**	20
9	12	**24**	18	**39**	20
10	13	**25**	18	**40**	21
11	14	**26**	18	**41**	21
12	14	**27**	18	**42**	21
13	14	**28**	19	**43**	
14	15	**29**	19	**44**	22
15	15	**30**	19		
16	16	**31**			

Pozostaje uzupełnić $f(31)=19$ oraz $f(43)=21$ zgodnie z warunkiem **3**°.